

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
مدرسه علمیه ریحانه شهرستان اصفهان

مقاله علمی – پژوهشی

عنوان:

مصادیق امامت از دیدگاه مفسران شیعه واهل سنت

استاد راهنما:

سرکار خانم صادقی

پژوهشگر:

طاهره ترکی

الله يحيي الموتى

چکیده

امانتداری یکی از اساسی‌ترین موضوعات دین اسلام است. برای داشتن جامعه‌ای رو به رشد و برخوردار از امنیت و آرامش، توجه به امانت و امانت داری، یکی از ضروری‌ترین مباحث اجتماعی است. در قرآن نیز آیات متعددی در مورد لزوم امانت داری بیان شده است، مفسران شیعه و سنی نیز دیدگاه‌های مختلفی در این مورد بیان داشته‌اند. لذا این سوال مطرح می‌شود که، مصادیق امانت و امانت داری از دیدگاه مفسران شیعه و سنی کدامند.. این تحقیق جهت پاسخ به سؤال مذکور با مراجعه به منابع تفسیری اهل تسنن و شیعه به شیوه‌ی توصیفی کتابخانه‌ای تنظیم شده است. منابع اهل تسنن و شیعه در بعضی از مصادیق امانت در مفاهیمی تعابیر مشترکی دارند، که همگی این مصادیق، تحت تعبیر تکالیف، گنجانده می‌شوند و همچنین در تعابیری مانند «اختیار، وداع و امانات مردم، وفاء به عهود، اعضاء و جوارح، اسرارالله و دیگر موارد» اشتراک نظر دارند. ولی مهمترین تفاوت در دیدگاه فرقین نسبت به مصادیق امانت ولایت و امامت ائمه (علیهم السلام) می‌باشد که همه مفسران شیعه در این مورد متفق القول اند و این برخلاف نظر اهل تسنن است.

کلید واژه‌ها: امانت، امانتداری، ولایت

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	۱. امامت از دیدگاه قرآن
۴	الف) نتیجه قبول امامت
۵	ب) آیه امامت
۶	۲- معنای عرض امامت
۶	الف) عرض امامت، عرض بر حقیقت است
۸	ب) عرض امامت، بر وجه مجاز و تمثیل است
۹	ج) نظر علامه در مورد عرض امامت
۱۱	۳- مصاديق امامت از نگاه مفسران شیعه و سنی
۱۲	۴- مصاديق مشترک امامت در بین مفسران شیعه و سنی
۱۲	الف) فرایض
۱۳	ب) طاعت
۱۳	ج) وظایف و واجبات دین
۱۴	د) حدود دین
۱۴	ه) دین و شریعت
۱۵	ر) اوامر و نواهی
۱۶	و) نماز، روزه، حج، جهاد، زکات، غسل
۱۶	ز) تکلیف
۱۷	ح) اسرار
۱۸	ط) عقل
۱۸	ی) اعضاء و جوارح

۲۰	ک) وفاء به عهود
۲۰	ل) ایمان
۲۱	م) عهد و پیمان
۲۲	۵- اختلاف مصادیق امانت در بین مفسران شیعه و سنی
۲۲	الف) محبت و عشق
۲۲	ب) وجود و هستی
۲۳	ج) توحید
۲۳	د) ولایت الهیه، امامت و ولایت ائمه (علیهم السلام)
۲۷	نتیجه گیری
۲۸	پیشنهادات
۲۹	فهرست منابع

پیشنهادات

امروزه در جامعه بیشتر درگیری‌ها، اختلافات از خیانت در امانت و دروغگوئی‌ها و تجاوزها به حقوق همدیگر سرچشم می‌گیرد. اما در صورت ایمان به راستی و امانتداری و دانستن فوائد و برکات بی‌شمار اجتماعی و فردی آن خیلی‌ها آن را با جان و دل پذیرفته و به سوی آن متمایل می‌شوند. بنابراین در جامعه نیاز است که روحیه امانتداری و راهکارهای عملی تقویت گردد. از این رو خطاب به پژوهشگران محترم باید گفت که بحث امانت و امانت داری فی‌نفسه و به خودی خود اهمیت و ارزش خودش را دارد ولی پژوهشگر می‌تواند با آشکار ساختن اهمیت امانتداری و یاد آوری فوائد و برکات آن، روحیه امانتداری را در جامعه تقویت کند چرا که، اساساً بدون شناخت منافع و آثار یک عمل خیر انجام آن غیر مقدور است. و از آنجا که الگوپذیری انسان یک امر طبیعی است که از غریزه تقلید سرچشم می‌گیرد. محققین و صاحب نظران می‌توانند با معرفی کردن اسوه‌های امین در جامعه به جایگاه دنیوی و اخروی آن بپردازند.

در نتیجه به منظور ارتقای سطح فرهنگی جامعه، در زمینه امانت داری نیاز هست که اندیشمندان اسلامی در این مورد اهتمام بیشتری داشته باشند و همچنین با تدوین کتاب‌های در این زمینه به رشد فکری و فرهنگی جامعه کوشش کنند.

فهرست منابع

*قرآن

*نهج البلاغه

كتب فارسي

- ١- ابن بابويه، محمد بن على ، الأخبار، مصحح: على اکبرغفاری ، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۳ق
- ٢- حسينی شاه عبدالعظیمی ، حسين بن احمد، تفسیر اثنا عشری، ج ۲، تهران، انتشارات میقات، ۱۳۶۳ش.
- ٣- حسينی همدانی، سید محمد حسين ، انوار درخشنان، ج ۴، ۱۳، تهران، کتابفروشی لطفی، ۱۴۰۴ق.
- ٤- خزاعی نیشابوری، حسين بن على، روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ج ۹ ، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۴۰۸ق .
- ٥- سجادی، سید جعفر، تهران، فرهنگ معارف اسلامی، ۱۳۶۲ش.
- ٦- سور آبادی، ابوبکر عتیق بن محمد ، تفسیر سور آبادی ، ج ۳، تهران، فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۰ ش.
- ٧- شریف، بهاءالدین محمد بن شیخ على، تفسیر شریف لاهیجی، ج ۱، ۳ ، بی جا ، انتشارات علمی، ۱۳۶۳ش.
- ٨- صدوق، محمد بن على، معانی الاخبار، قم، نشر جماعتی از مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۱ش.

- ٩- طباطبائی، محمدحسین ، ترجمه تفسیر المیزان (به قلم سید محمد باقر موسوی همدانی) ج ۱۵، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴ ش.
- ١٠- طبرسی، ابوعلی فضل بن حسن، ترجمه مجمع البيان فی تفسیر القرآن ، ج ۵ ، ۲۰ ، مترجمان، انتشارات فراهانی، تهران، ۱۳۶۰ ش
- ١١- طبری، ابی جعفر محمدبن جریر، ترجمه تفسیر طبری ، مترجمان، ج ۷، ۱۰ ، تهران، انتشارات توس، ۱۳۵۶ ش .
- ١٢- طیب، عبدالحسین، طیب البيان فی تفسیر القرآن ، ج ۴، انتشارات اسلام، تهران، ۱۳۷۸ ش.
- ١٣- عاملی، ابراهیم، تفسیر عاملی، ج ۴، تهران، انتشارات صدوق، ۱۳۶۰ ش.
- ١٤- قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، (واژه شناسی قرآن) ، تهران، دار الكتب الإسلامية، ۱۳۷۱ ش .
- ١٥- ----- ، تفسیر احسن الحديث ، تهران ، بنیاد بعثت، ۱۳۷۷ ش
- ١٦- کاشانی، فتح الله، تفسیر منهج الصادقین فی الزام المخالفین، ج ۳، ۴، ۷ ، تهران، کتابفروشی محمد حسن علمی، ۱۳۳۶ ش.
- ١٧- کاشفی، حسین کمال الدین، موهب علیه، تهران ، سازمان چاپ و انتشارات اقبال، ۱۳۶۹ ش.
- ١٨- محمدتقی، مدرسی ، تفسیر هدایت، مترجمان ، ج ۴، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۷۷ ش.
- ١٩- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲، ۳، ۱۲، ۷، ۱۷ ، تهران، دار الكتب الإسلامية ، ۱۳۷۴ ش.

- ٢٠- ميبدى، ابوالفضل رشيدالدين ، كشف الاسرار و عدة الابرار (المعروف به تفسير خواجه عبدالله انصارى)، ج ٢، ٨ تهران ، انتشارات امير كبير ، ١٣٧١ش.
- ٢١- كتب عربي
- ٢٢- آلوسى، ابى الفضل شهاب الدين محمود، روح المعانى فى تفسير القرآن العظيم، ج ٣، ٤، بيروت، دارالكتب العلميه ، ١٤١٥ ق .
- ٢٣- آندلسى، محمد يوسف (ابى حيان)، ج ٣، ٨ ، بيروت، البحر المحيط، دار الفكر، ١٤٢٠ ق.
- ٢٤- ابن عجيبة، احمد بن محمد ، البحر المديد فى تفسير القرآن المجيد، ج ٤، قاهره ، انتشارات دكتور حسن عباس زكي ، ١٤١٩ ق.
- ٢٥- انصارى قرطبي، ابى عبدالله محمدبن احمد، الجامع لاحكام القرآن، دارالكتب المصرية، ١٣٦٤ ق.
- ٢٦- بغدادى (خازن)، علاء الدين محمدبن ابراهيم، الخازن (باب التأويل فى معانى التنزيل) ، ج ١، ٣، ٤، بيروت، دار الكتب العلمية، ١٤١٥ ق .
- ٢٧- بيضاوى ، ناصرالدين ابى عبدالله بن عمربن محمد، أنوار التنزيل و أسرار التأويل، ، ج ٣ بيروت، دار احياء التراث العربي، ١٤١٨ ق.
- ٢٨- سبزوارى نجفى، محمد بن حبيب الله، ارشاد الاذهان الى تفسير القرآن، دار التعارف للطبعات، بيروت، ١٤١٩ ق.
- ٢٩- طوسى ، ابى جعفر محمد بن حسن، تهذيب الاحكام (فى شرح المقنعه للشيخ المفيد)، ج ٨، ٦ ، تهران، دارالكتب الاسلاميه،بي تا.
- ٣٠- عجيبة، ابى عباس احمد بن محمد، البحر المديد فى تفسير القرآن المجيد، ج ٤، قاهره ، ناشر دكتور حسن عباس زكي، ١٤١٩ ق.
- ٣١- مراغى، مصطفى،تفسير مراغى، ج ٢، ٥، ٢٢، ١٦، بـيروت، دار احياء التراث العربي، بي تا.

- ٣٢- مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار، (محقق ، مصحح: جمعی از محققان) ،
بيروت ، دارالحياء التراث العربي، ١٤٠٣ق.
- ٣٣- موسوی سبزواری ، سید عبد الاعلی، مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن ، ج ٨، بيروت،
موسسه اهل بیت (ع)، ١٤٠٩ ق.